

Soạn văn lớp 6 bài Sự tích Hồ Gươm (trang 22, 23, 24, 25) - Chân trời sáng tạo

- **Chuẩn bị đọc:**

Em biết những gì về Hồ Gươm (Hà Nội)? Hãy chia sẻ với bạn cùng nhóm về thắng cảnh này?

Hồ Gươm, hay còn gọi là Hồ Hoàn Kiếm, là một hồ nước ngọt tự nhiên nằm giữa trung tâm thủ đô Hà Nội. Hồ có diện tích khoảng 12 ha. Trong lịch sử, hồ từng mang nhiều tên gọi khác nhau như: hồ Lục Thủy (vì nước hồ quanh năm có màu xanh biếc), hồ Thủy Quân (dùng để luyện tập thủy binh), hồ Tả Vọng và Hữu Vọng (thời Lê mạt).

Tên gọi “Hoàn Kiếm” xuất hiện vào đầu thế kỉ XV, gắn với truyền thuyết nổi tiếng về vua Lê Lợi. Theo đó, sau khi đánh thắng giặc Minh, vua Lê Lợi đang dạo chơi bằng thuyền trên hồ thì Rùa Vàng nổi lên đòi lại thanh gươm báu mà Long Quân đã cho mượn. Vua trả lại gươm, rùa lặn xuống nước và từ đó, hồ được gọi là Hồ Hoàn Kiếm – nghĩa là “trả gươm”. Cái tên này về sau còn được dùng để đặt tên cho một quận trung tâm của Hà Nội.

Hồ Gươm nằm giữa khu phố cổ và khu phố Tây, nối liền các phố như: Hàng Ngang, Hàng Đào, Cầu Gỗ, Lương Văn Can, Lò Sũ... với các tuyến phố do người Pháp quy hoạch như Bảo Khánh, Tràng Thi, Đinh Tiên Hoàng, Tràng Tiền, Hàng Khay, Bà Triệu... Xung quanh hồ có nhiều di tích nổi tiếng mang đậm dấu ấn văn hóa – lịch sử như: Tháp Rùa, Đền Ngọc Sơn, Cầu Thê Húc, Tháp Bút, Đài Nghiên...

Hồ Gươm là nơi mà thiên nhiên, lịch sử và con người hòa quyện tạo nên một không gian đặc biệt, thơ mộng và cuốn hút. Không chỉ là thắng cảnh nổi tiếng, nơi đây còn là biểu tượng văn hóa – tinh thần của người Hà Nội và cả dân tộc Việt Nam.

- **TRẢI NGHIỆM CÙNG VĂN BẢN**

Câu 1. Dự đoán:

Hãy đoán xem Long Quân cho nghĩa quân Lam Sơn mượn gươm theo cách nào?

- Long Quân sẽ không trao thanh gươm một cách dễ dàng. Nghĩa quân phải trải qua thử thách, lần lượt tìm từng phần của thanh gươm. Điều đó giúp họ hiểu rõ giá trị của gươm thần, đồng thời thể hiện tinh thần đoàn kết từ nhiều vùng miền – từ miền núi đến miền biển.

Câu 2. Suy luận:

Theo em, khi nghe Rùa Vàng đòi gươm, nhà vua đã “hiểu ra” điều gì?

Nhà vua hiểu rằng:

- Cuộc chiến đã kết thúc, đất nước trở lại yên bình.
- Gươm thần đã hoàn thành sứ mệnh lịch sử, không còn cần dùng đến vũ lực.

- Đây là lúc trả lại vũ khí cho thần linh, bắt đầu xây dựng đất nước bằng hòa bình, nhân nghĩa.

SUY NGẪM VÀ PHẢN HỒI

Câu 1: Theo em, vì sao thanh gươm trong truyện này được gọi là gươm thần? Điều này thể hiện đặc điểm gì của truyền thuyết?

Vì thanh gươm có:

- Nguồn gốc kì lạ: Lê Thận kéo lưới 3 lần đều vớt được lưới gươm.
- Ánh sáng lạ và dòng chữ “Thuận Thiên” trên gươm.
- Tìm được chuôi gươm trong rừng, tra vào vừa khít.
- Sau khi có gươm, nghĩa quân liên tiếp chiến thắng.

→ Đây là yếu tố kì ảo – đặc trưng của truyền thuyết.

Câu 2. Em hãy xác định không gian, thời gian Đức Long Quân cho Lê Lợi mượn gươm, đòi lại gươm trong Sự tích Hồ Gươm và điền vào các ô tương ứng theo bảng dưới đây?

Sự việc	Thời gian	Không gian
Cho mượn gươm thần	Khi giặc Minh đang đô hộ, nghĩa quân Lam Sơn nhiều lần thất bại	Lưỡi gươm: vùng sông nước (lưới cá) Chuôi gươm: vùng rừng núi (cây đa)
Đòi lại gươm thần	Sau khi giặc Minh bị đánh bại, đất nước đã hòa bình, Lê Lợi lên ngôi vua	Hồ Tả Vọng (sau này gọi là Hồ Gươm)

Câu 3. Trong truyền thuyết cũng như truyện kể nói chung, các sự việc thường được sắp đặt nhằm thể hiện một ý nghĩa nào đó. Trong Sự tích Hồ Gươm, Long Quân để cho Lê Thận tình cờ tìm thấy lưỡi gươm ở một nơi, Lê Lợi tình cờ tìm thấy chuôi gươm ở một nơi khác. Thông qua cách cho mượn gươm như vậy, tác giả dân gian muốn thể hiện điều gì?

- Việc này thể hiện:
- Cứu nước là hành trình lâu dài, nhiều gian khó.
- Gươm xuất hiện ở nhiều miền đất nước, cho thấy toàn dân đồng lòng, từ miền xuôi đến miền ngược.

- Gọi ra sự kỳ diệu, thiêng liêng mà ông cha ta tin vào – được tổ tiên tiếp sức để giành lại độc lập.

Câu 4. Sau khi đọc Sự tích Hồ Gươm, một số bạn cho rằng truyện này chỉ đơn giản mượn chuyện Lê Lợi trả gươm thần để "giải thích địa danh Hồ Gươm".

Em đồng ý hay không đồng ý với ý kiến ấy? Vì sao?

Không đúng – hoặc đúng nhưng chưa đầy đủ.

Vì truyện còn:

- Tôn vinh chiến thắng chính nghĩa của nghĩa quân Lam Sơn.
- Ca ngợi tinh thần yêu nước, khát vọng hòa bình của nhân dân.
- Gươm thần là biểu tượng cho sự giúp sức của thần linh, tổ tiên.

Câu 5. Tìm trong văn bản Sự tích Hồ Gươm:

- Một số từ ngữ cho thấy cách xưng hô trân trọng của các nhân vật đối với Lê Lợi

- Một vài câu văn cho thấy cách bộc lộ tình cảm, cảm xúc của tác giả dân gian trong lời kể:

- Từ ngữ thể hiện sự trân trọng với Lê Lợi:
 - “Minh công”, “bệ hạ”, “chủ tướng”.
- Câu văn thể hiện cảm xúc dân gian:
 - “Chúng coi dân ta như cỏ rác...”
 - “Thanh gươm thần tung hoành khắp các trận địa...”
 - “Lê Lợi rút gươm khỏi bao, cung kính cảm tạ thần linh...”
- Câu 6. Theo em, Sự tích Hồ Gươm thể hiện những đặc điểm nào của thể loại truyền thuyết?
 - Văn bản Sự tích Hồ Gươm có đủ các đặc điểm của truyền thuyết:
 - Kể về nhân vật và sự kiện lịch sử có thật (Lê Lợi, khởi nghĩa Lam Sơn).
 - Có chi tiết kỳ ảo (Long Quân, Rùa Vàng, gươm thần).
 - Thể hiện lòng yêu nước, niềm tin và lòng biết ơn tổ tiên của nhân dân ta.
 - Có ý nghĩa giải thích tên gọi, địa danh – gắn với tín ngưỡng dân gian.